

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030

CZĘŚĆ STRATEGICZNA

ŻAGAŃ 2023

Opracowanie:

DELTA PARTNER
STOWARZYSZENIE WSPIERANIA
INICJATYW GOSPODARCZYCH

Spis treści

Wstęp	4
1. Wprowadzenie	5
1.2 Komplementarność opracowania	5
2. Diagnoza strategiczna	7
2.1 Charakterystyka powiatu żagańskiego	7
2.2 Sytuacja społeczna.....	8
2.2 Sytuacja gospodarcza	12
2.3 Sytuacja przestrzenna.....	14
3. Analiza SWOT	18
4. Założenia rozwojowe	21
4.1 Misja i wizja rozwoju powiatu	21
4.2 Cele strategiczne	22
4.3 Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	29
5. System wdrażania	37
5.1 Podmioty odpowiedzialne za realizację strategii	37
5.2 Potencjalne źródła finansowania	37
5.3 Monitoring i ewaluacja	38

Wstęp

Niniejsza strategia jest najważniejszym dokumentem strategicznym powiatu, przedstawiającym założenia rozwojowe w perspektywie długookresowej. Jest podstawą do efektywnego zarządzania powiatem, dzięki określeniu celów głównych oraz kierunków działań zmierzających do osiągnięcia wizji zaproponowanej w strategii. Opracowanie koncentruje się na wskazaniu najważniejszych obszarów działań m. in. w odniesieniu do założeń programowania rozwoju województwa lubuskiego określonych w programie Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027. W dużej mierze cele i kierunki wyznaczone w strategii skoncentrują się na dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców powiatu poprzez rozwój społeczny, gospodarczy i przestrzenno-środowiskowy powiatu.

Podstawą prawną opracowania Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024- 2030 jest ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1259) wskazujące, że jednym z podmiotów kształtujących i prowadzących politykę rozwoju jest samorząd powiatowy. Istotną zasadą uwzględnioną w procesie opracowywania strategii było zachowanie spójności z kluczowymi dokumentami wyższego szczebla, dotyczącymi polityki rozwoju – w szczególności ze strategią wojewódzką.

Strategia składa się z dwóch części – diagnostycznej i strategicznej. W dokumencie diagnostycznym przedstawiono szczegółową diagnozę powiatu żagańskiego wraz z najważniejszymi danymi statystycznymi. Część strategiczna zawiera natomiast syntezę diagnozy. Na bazie przygotowanej diagnozy, w tym przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców oraz wywiadów z przedstawicielami władz samorządowych, opracowano analizę SWOT – mocnych i słabych stron powiatu oraz szans i zagrożeń wynikających z uwarunkowań zewnętrznych. Analiza pozwoliła na zidentyfikowanie tak zasobów i potencjałów, jak i deficytów powiatu. Następnie w ramach modelu partycypacyjno-eksperckiego nakreślono wizję rozwoju powiatu żagańskiego do 2030 r. Na tej podstawie stworzono najważniejszą część dokumentu – część strategiczną, w której zawarto konkretne kierunki działań mające wykorzystać potencjały obszaru oraz zniwelować istniejące deficyty w taki sposób, aby urzeczywistnić zawartą w dokumencie wizję powiatu.

1. Wprowadzenie

1.2 Komplementarność opracowania

W celu zapewnienia wysokiej skuteczności i efektywności działań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030 dokonano ich analizy pod kątem komplementarności z dokumentami planistycznymi i strategicznymi, które funkcjonują na poziomie krajowym i regionalnym. Ze względu na wzrastającą rolę strategii wojewódzkich w planowaniu rozwoju regionów weryfikacji podlegało przede wszystkim powiązanie celów rozwojowych powiatu żagańskiego z interwencją zawartą w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. Określa zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r. Jej głównym celem jest stworzenie warunków do wzrostu dochodów mieszkańców kraju przy jednoczesnym wzroście poziomu spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030
Cel szczegółowy I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Cel strategiczny 2. Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja lokalnego rynku pracy i wzmocnienie lokalnej gospodarki
Cel szczegółowy II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Cel strategiczny 1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny powiatu i ochrona środowiska
Cel szczegółowy III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Cel strategiczny 1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej w perspektywie do 2030 r., wyznaczającym model rozwoju regionalnego Polski. Dokument przedstawia działania i zadania, jakie należy podjąć na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i lokalnym, aby osiągnąć główny cel, jakim jest społecznie i terytorialnie zrównoważony rozwój kraju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel strategiczny 2. Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja lokalnego rynku pracy i wzmacnianie lokalnej gospodarki Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny powiatu i ochrona środowiska
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel strategiczny 2. Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja lokalnego rynku pracy i wzmacnianie lokalnej gospodarki
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	Cel strategiczny 1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 (SRWL 2030) to dokument, w którym wyznaczono cele rozwoju regionu i kierunki działań, jakie będą podejmowane dla ich osiągnięcia do 2030 roku.

Zgodnie ze sformułowaną w dokumencie wizją, województwo lubuskie w 2030 roku to „zielona kraina inteligentnych technologii”, cechująca się wysoką jakością życia mieszkańców. Aby osiągnąć zakładany stan wyznaczono cel główny, któremu służyć mają 4 cele strategiczne.

Cel główny SRWL 2030: Inteligentne gospodarowanie potencjałami regionu dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, spójności społecznej i przestrzennej oraz wysokiej jakości życia mieszkańców				
Cele strategiczne				
Cele SRWL 2030	1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna	2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi	3. Integracja przestrzenna regionu	4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę
Cele SZRPŻ 2024-2031	2. Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja lokalnego rynku pracy i wzmacnianie lokalnej gospodarki	1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego	3. Zrównoważony rozwój przestrzenny powiatu i ochrona środowiska	1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego

2. Diagnoza strategiczna

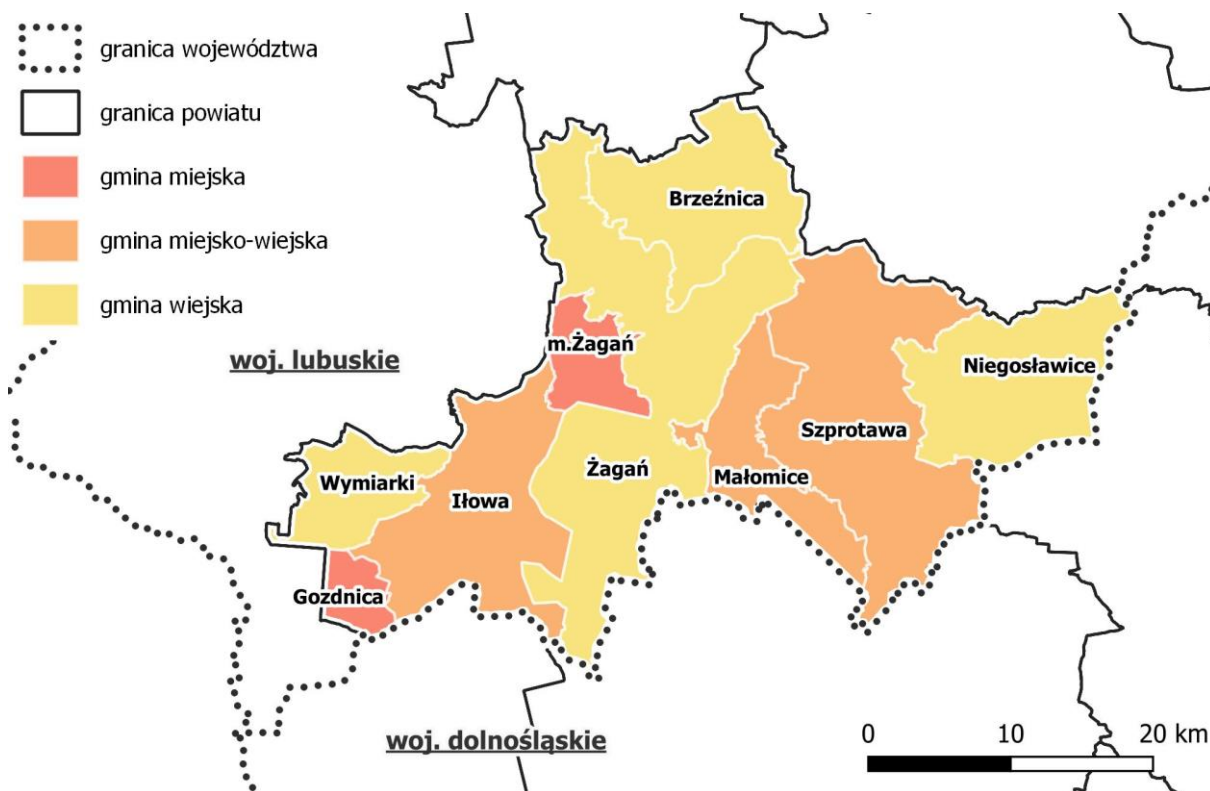
W celu wypracowania skutecznej i efektywnej interwencji strategicznej zmierzającej do wielokierunkowego, zrównoważonego rozwoju powiatu żagańskiego w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, przeprowadzono kompleksową diagnozę sytuacji w tych obszarach. Analiza ogólnodostępnych danych statystycznych oraz informacji zawartych w dokumentach planistycznych i strategicznych, a także w opracowaniach i raportach tematycznych, pozwoliła na określenie poziomu rozwoju powiatu żagańskiego również w odniesieniu do województwa lubuskiego i całego kraju.

W niniejszym rozdziale przedstawiono kluczowe wnioski dotyczące sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej powiatu żagańskiego. Pełna diagnoza strategiczna stanowi załącznik do Strategii

2.1 Charakterystyka powiatu żagańskiego

Powiat żagański położony jest w zachodniej Polsce, w południowej części województwa lubuskiego. Graniczy z powiatami: żarskim, zielonogórskim, nowosolskim, zgorzeleckim, bolesławieckim, polkowickim oraz głogowskim. Powierzchnia powiatu wynosi 1 132 km², co stanowi 8,1% powierzchni województwa lubuskiego. W skład administracyjny powiatu żagańskiego wchodzi dziewięć jednostek: dwie gminy miejskie: Żagań, Gozdnicza, cztery gminy wiejskie: Wymiarki, Żagań, Brzeźnica, Niegosławice oraz trzy gminy miejsko-wiejskie: Iłowa, Małomice i Szprotawa.

Grafika 1 Struktura administracyjna powiatu żagańskiego

Źródło: opracowanie własne.

Powiat leży w pobliżu granicy polsko-niemieckiej a odległość od centrum powiatu do granicy z Niemcami wynosi około 40 km. W odległości około 100 km od powiatu znajduje się granica polsko-czeska. Ze względu na historię obszaru oraz współczesne bliskie położenie przy granicy, w krajobrazie kulturowym powiatu można zauważyć wpływy niemieckie i czeskie. Powiat położony jest na terenie Niziny Środkowopolskiej oraz Niziny Sasko-Łużyckiej. Pod względem przyrodniczym cechuje się dość wysokim zalesieniem na poziomie 46% oraz wieloma formami ochrony przyrody. Największe kompleksy leśne znajdują się w południowo-środkowej części powiatu.

2.2 Sytuacja społeczna

	Demografia - kluczowe wskaźniki
75 194	Liczba ludności powiatu żagańskiego w 2021 r.
-8,5%	Spadek liczby ludności w latach 2012-2021
-8,0	Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r.
-4,0	Saldo migracji na 1000 ludności w 2021 r.
23,5%	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.

Powiat żagański cechuje się malejącą liczbą mieszkańców – w latach 2012-2021 odnotowano spadek na poziomie 8,5%. Wskazuje to na znaczne wyludnianie się obszaru. W 2021 r. liczba mieszkańców powiatu wyniosła 75 194, co stanowiło 7,6% ludności całego województwa lubuskiego. Niekorzystne zmiany związane z liczbą mieszkańców dotyczą także całego województwa, w którym w tym samym okresie także odnotowano spadek liczby ludności (-3,7%).

Gminy tworzące powiat są mocno zróżnicowane pod względem liczby ludności. Największą liczbą mieszkańców wyróżnia się Miasto Żagań (24 tys.) będące głównym centrum powiatu oraz Gmina Szprotawa (19 tys.). Najmniej mieszkańców odnotowano w Gminie Wymiarki (2 tys.) oraz Mieście Gozdnicza (2 tys.). Obie jednostki cechują się peryferyjnym położeniem względem reszty powiatu, co ma wpływ m.in. na ich atrakcyjność osiedleńczą. Z analizy dynamiki zmian dotyczących populacji powiatu wynika, iż najszybciej wyludniają się gminy położone w jego zachodniej części.

Malejąca liczba mieszkańców powiatu wynika przede wszystkim z niekorzystnych tendencji w ruchu naturalnym i ruchu migracyjnym ludności. W latach 2012-2021 rokrocznie odnotowywano bowiem ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji, co wskazuje na niską atrakcyjność osiedleńczą gmin powiatu żagańskiego oraz związane jest ze zmianami w strukturze demograficznej. Zarówno w powiecie, jak i województwie oraz kraju, z roku na rok odnotowuje się bowiem wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Wzrastający odsetek osób w wieku senioralnym świadczy o starzeniu się społeczeństwa, co z kolei implikuje konieczność dostosowywania oferty usług publicznych oraz infrastruktury technicznej do potrzeb i oczekiwań tej grupy społecznej.

	Oferta kulturalna, sportowo-rekreacyjna i turystyczna - kluczowe wskaźniki
597	Liczba imprez organizowanych przez centra kultury w 2021 r.
76 711	Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra kultury w 2021 r.
2 892	Ludność przypadająca na 1 placówkę biblioteczną w 2021 r.
272	Liczba miejsc noclegowych

Na terenie powiatu żagańskiego funkcjonuje kilka domów kultury: Żagański Pałac Kultury, Szprotawski Dom Kultury, Biblioteka Kultury w Iłowej, Małomicki Ośrodek Kultury, Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteki w Wymiarkach, Dom Kultury w Gozdniczy, Gminny Ośrodek Kultury w Niegosławicach. Instytucje te zajmują się upowszechnianiem kultury wśród mieszkańców powiatu m.in. poprzez: organizację zajęć tematycznych, warsztatów, wystaw artystycznych, imprez kulturalnych. Ponadto na terenie powiatu działają instytucje takie jak: Muzeum Ziemi Szprotawskiej, Izba Historii w Szprotawie oraz Muzeum Obozów Jenieckich w Żaganiu, które dokumentują historię powiatu oraz pełnią funkcje edukacyjne.

Innymi podmiotami kulturalnymi funkcjonującymi w powiecie są biblioteki publiczne, których dostępność jest stosunkowo wysoka w porównaniu do województwa lubuskiego i kraju. W 2021 r. na jedną bibliotekę, bądź filię, przypadało bowiem 2,8 tys. mieszkańców powiatu – to znacznie mniej niż w województwie (3,2 tys.) i kraju (4,4 tys.).

Powiat żagański charakteryzuje się również stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturą sportowo-rekreacyjną i sportową. Oferta powiatu obejmuje m.in. stadiony, boiska wielofunkcyjne, baseny i kąpieliska, a także ścieżki, szlaki piesze i rowerowe, które pełnią nie tylko funkcje rekreacyjne, ale również komunikacyjne. Trasy rowerowe często kolidują jednak z ruchem pieszym i samochodowym, dlatego istotne jest rozwinięcie istniejącej sieci, aby zwiększyć bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu oraz podnieść jakość infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Według danych GUS¹, na terenie powiatu w 2021 r. funkcjonowało 6 obiektów turystycznych posiadających 272 miejsca noclegowe. To mniej niż w 2012 r. – liczba miejsc noclegowych zmalała o 15,0%. Powodem takiego stanu jest m.in. pandemia COVID-19, która znacząco wpłynęła na branżę hotelarską w latach 2020-2021. Z analizowanych danych wynika, iż baza turystyczna w powiecie żagańskim jest stosunkowo słabo rozwinięta, co stanowi obecnie jedno z kluczowych wyzwań obszaru.

Istotnym potencjałem rozwoju funkcji turystycznych powiatu jest obecność wielu obiektów zabytkowych, wśród których wymienia się m.in. Zespoły pałacowo-parkowe w Żaganiu i Łłowej, Bramę Żagańską w Szprotawie, ruiny pałacu w Jeleninie Dolnym i Pałac w Chichach, a także obiekty sakralne.

	Usługi publiczne i społeczne oraz aktywność społeczna - kluczowe wskaźniki
492	Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2021 r.
37 823	Liczba udzielonych świadczeń w szpitalu w Żaganiu w 2022 r.
11,3	Lekarze pracujący na terenie powiatu na 10 tys. ludności w 2021 r.
20,1	Pielęgniarki i położne pracujące na terenie powiatu na 10 tys. ludności w 2021 r.
3 581	Ludność na aptekę ogólnodostępną w 2021 r.
19,6%	Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką żłobkową w 2021 r.
220	Miejsca w żłobkach na 1 000 dzieci do lat 3 w 2021 r.
81,7%	Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2021 r.
89,5%	Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych w 2021 r.
380	Absolwenci szkół ogólnokształcących, techników oraz szkół zawodowych i branżowych I stopnia
3,2	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w 2021 r.

¹ Dotyczy obiektów turystycznych posiadających co najmniej 10 miejsc noclegowych.

Na terenie powiatu żagańskiego funkcjonuje łącznie dziewięć ośrodków pomocy społecznej (w każdej gminie). Do ich zadań należy m.in.: przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, pomoc osobom w trudnej sytuacji życiowej, wspieranie rodzin z dysfunkcjami i rodzin zastępczych, aktywizacja społeczna osób wykluczonych. W powiecie żagańskim funkcjonuje tylko jeden, prywatny dom pomocy społecznej oraz publiczny Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Szprotawie.

W latach 2017-2021 w powiecie żagańskim odnotowano poprawę sytuacji związanej z zapotrzebowaniem na pomoc społeczną w skutek malejącej liczby rodzin potrzebujących pomocy. W ostatnich latach widać natomiast wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, co związane jest ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. Rozwijanie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania seniorów jest istotne ze względu na coraz większe koszty pobytu w domach pomocy społecznej ponoszone przez gminy. Ponadto widoczny jest problem z pozyskaniem osób do pracy w charakterze opiekuna, ponieważ brakuje osób z kwalifikacjami i doświadczeniem. Młodzi ludzie rzadko podejmują pracę na tego typu stanowiskach, ze względu na jej trudny charakter. Podobne braki występują na stanowisku pracownika socjalnego, czego powodem są głównie niskie zarobki. Zdaniem pracowników ośrodków pomocy społecznej, istotna jest także współpraca różnych instytucji, fundacji i stowarzyszeń w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie powiatu.

Głównym podmiotem świadczącym usługi w zakresie opieki zdrowotnej jest Filia 105. Kresowego Szpitala Wojskowego z Przychodnią SP ZOZ w Żaganiu. W szpitalu w Żaganiu funkcjonują podstawowe oddziały i kilkanaście poradni.

Powiat żagański charakteryzuje się stosunkowo wysoką dostępnością usług opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci. Z roku na rok wzrasta liczba miejsc w żłobkach. Rozwój oferty przekłada się na większy odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką żłobkową i w latach 2017-2021 odnotowano wzrost wartości wskaźnika na poziomie 17,4 pp. W 2021 r. opieką objętych było 19,6% dzieci w wieku żłobkowym – więcej niż w województwie (19,2%) i kraju (15,5%). W przypadku objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym sytuacja przedstawia się jednak nieco mniej korzystnie od sytuacji w województwie lubuskim i kraju, co świadczy o stosunkowo słabo rozwiniętej dostępności takich placówek.

Na terenie powiatu funkcjonuje kilkadziesiąt szkół podstawowych. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w 2021 r. wyniósł 89,5% co oznacza, że część uczniów uczęszcza do szkół poza terenem powiatu żagańskiego. Wskaźnik ten jest mniejszy niż w 2012 r. o 3,8 pp. – to także nieco mniej w porównaniu do województwa lubuskiego (95,3%) oraz kraju (95,7%). Sytuacja taka może wynikać ze stosunkowo mało atrakcyjnej oferty lokalnych szkół i niższym poziomem nauczania. Wyniki egzaminów

ósmoklasisty w 2022 r. ogółem dla całego powiatu żagańskiego były bowiem nieco niższe w porównaniu do wyników dla województwa lubuskiego.

W powiecie żagańskim funkcjonuje ponadto kilka szkół ponadpodstawowych. Liczba ich absolwentów w latach 2012-2021 uległa znaczącemu spadkowi o ok. 54%, co jest przede wszystkim wynikiem malejącej populacji powiatu. Na przestrzeni analizowanych lat widać wyraźną zmianę struktury absolwentów poszczególnych typów szkół ponadpodstawowych. W 2012 r. większość z nich stanowili absolwenci szkół ogólnokształcących (45%), natomiast w 2021 r. absolwenci techników (54%). Odsetek osób kończących szkołę branżową także wzrósł i w 2021 r. wyniósł blisko 22%.

Na terenie powiatu w 2021 r. funkcjonowało 29 fundacji i 211 stowarzyszeń i organizacji społecznych. To o 33,3% więcej niż w 2012 r., co świadczy o rozwoju aktywności społecznej wśród mieszkańców powiatu. Poziom aktywności społecznej pokazuje m.in. liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Pod tym względem powiat żagański wypada gorzej niż województwo lubuskie i kraj – w 2021 r. wskaźnik ten wyniósł 3,2, gdy w województwie 4,3, a w kraju 4,1. Oznacza to, że na terenie powiatu działa niewiele organizacji społecznych w stosunku do liczby mieszkańców.

2.2 Sytuacja gospodarcza

	Lokalna gospodarka i przedsiębiorczość oraz rynek pracy - kluczowe wskaźniki
8 064	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON ogółem w 2021 r.
547	Liczba nowo zarejestrowanych w REGON podmiotów gospodarczych w 2021 r.
345	Liczba podmiotów wykreślonych z rejestru REGON w 2021 r.
76	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności w 2021 r.
1 564	Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów w 2021 r.
143	Pracujący na 1 000 mieszkańców ogółem w 2021 r.
3,0%	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Ogólna liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie powiatu żagańskiego przekroczyła 8 tys. w 2021 r., co pozwoliło odnotować wzrost o 10,1% względem 2012 r. Świadczy to o stopniowym rozwoju lokalnej gospodarki. W strukturze lokalnej gospodarki dominują podmioty związane z handlem oraz naprawą pojazdów, które w 2021 r. stanowiły niemal 22% wszystkich podmiotów.

Pod względem wielkości podmiotów gospodarczych wyraźnie zauważalna jest dominacja mikroprzedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób – w 2021 r. stanowiły niemal 97% przedsiębiorstw, ponadto ich liczba wzrosła o 11% w ostatnim dziesięcioleciu. Liczba małych firm zatrudniających 10-49 osób uległa zmniejszeniu o blisko 11%, a firm średnich zatrudniających do 249 osób zmniejszyła się o 6,5%. Liczba dużych firm zmniejszyła się z 3 do 2, natomiast podmioty zatrudniające ponad 1 000 pracowników nie funkcjonują na terenie powiatu.

Liczba nowo rejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w powiecie żagańskim wynosiła 72 w 2021 r. – to mniej niż wskaźnik dla województwa (96) i kraju (97). Świadczy to o niższej liczbie rejestrowanych podmiotów w stosunku do liczby mieszkańców i ich potencjalnej możliwości aktywizacji gospodarczej.

Aktywność gospodarczą mieszkańców pokazuje m.in. wskaźnik dotyczący liczby osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 ludności. W latach 2012-2021 wskaźnik ten uległ zwiększeniu we wszystkich trzech jednostkach porównawczych. W 2021 r. w powiecie żagańskim osiągnął wartość 76, zatem mniej niż w województwie (90) i kraju (91), co świadczy o niższej liczbie przedsiębiorców wśród mieszkańców powiatu.

Powiat żagański charakteryzuje się jednak wysokim potencjałem do rozwoju przedsiębiorczości. Na jego terenie znajduje się bowiem szereg terenów inwestycyjnych w tym m.in. Żagańska Strefa Gospodarcza, Podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Szprotawie, Podstrefa Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Łowej. Tereny te posiadają odpowiednio przygotowaną infrastrukturę techniczną oraz pakiet zachęt, mających przyciągnąć nowych inwestorów. Ponadto w przeliczeniu na 10 tys. podmiotów gospodarczych, na terenie powiatu żagańskiego działa ponad 1,5 tys. instytucji otoczenia biznesu, stanowiących istotne wsparcie dla zakładania nowych i rozwoju istniejących przedsiębiorstw.

Liczba bezrobotnych w powiecie żagańskim w latach 2012-2021 uległa wyraźnemu spadkowi (o 77,3%). W strukturze bezrobotnych przez cały analizowany okres dominowały kobiety, które w 2021 r. stanowiły prawie 60% wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez pracy. Biorąc pod uwagę udział osób w wieku produkcyjnym w liczbie bezrobotnych, również zauważa się wyraźną poprawę – w 2021 r. wartość wskaźnika wyniosła 3,0%, a więc o 9,0 pp. mniej niż w roku 2012. Co więcej, sytuacja pod tym względem jest bardziej korzystna niż w województwie lubuskim (3,1%) oraz Polsce (4,0%).

2.3 Sytuacja przestrzenna

	Transport i komunikacja - kluczowe wskaźniki
56 711	Liczba samochodów osobowych ogółem w 2020 r.
775	Liczba samochodów osobowych na 1 000 mieszkańców w 2021 r.
72,7%	Udział samochodów starszych niż 16 lat w ogólnej liczbie samochodów zarejestrowanych w powiecie w 2020 r.
20,3 km	Długość ścieżek rowerowych w 2021 r.
925 077	Liczba wozokilometrów zrealizowanych na terenie powiatu żagańskiego w 2022 r.

Źródło: dane BDL GUS i Miejski Zakład Komunikacyjny Sp. z o.o. w Żaganiu.

Istotnym czynnikiem warunkującym strukturę funkcjonalno-przestrzenną powiatu żagańskiego jest sieć komunikacyjna. Przez teren powiatu przebiegają drogi o znaczeniu krajowym, m.in. drogi krajowe DK18 i DK12 oraz droga szybkiego ruchu S3, a także drogi wojewódzkie i powiatowe oraz gminne. Ponadto na sieć komunikacyjną powiatu składają się szlaki kolejowe, jednak część z nich jest nieczynna lub wymaga remontu.

W latach 2015-2020 w powiecie odnotowano wzrost liczby samochodów osobowych. W 2020 r. liczba ta przekroczyła 56 tys., co oznacza wzrost o 21,3% w analizowanym okresie. Biorąc pod uwagę wiek pojazdów poruszających się po drogach w powiecie, większość stanowią pojazdy mające ponad 16 lat – w 2020 r. stanowiły 72,7%. Zarówno wzrastająca liczba samochodów, jak i ich wiek wpływają niekorzystnie na środowisko. Powodują wysokie natężenie ruchu drogowego, a ich przestarzała i nieekologiczna technologia sprzyja emisji zanieczyszczeń oraz hałasu, co przyczynia się nie tylko do pogorszenia stanu środowiska, ale również do obniżenia komfortu życia mieszkańców powiatu.

Uzupełnieniem sieci dróg oraz linii kolejowych są ścieżki rowerowe, stanowiące alternatywną sieć komunikacyjną. Zgodnie z danymi GUS, na terenie powiatu w 2021 r. było 20,3 km ścieżek rowerowych, czyli o 128% więcej niż w 2012 r., co świadczy o rozwoju infrastruktury rowerowej w tym okresie. W przeliczeniu na 100 km² długość ścieżek rowerowych w powiecie żagańskim jest jednak niewielka – w 2021 r. wyniosła 1,8 km, przy czym w województwie wartość wskaźnika wyniosła 5,3 km, a w kraju blisko 6 km. Świadczy to o stosunkowo niskim zagęszczeniu sieci ścieżek rowerowych na terenie powiatu żagańskiego.

Organizatorem transportu publicznego na terenie powiatu żagańskiego od 2022 r. jest Związek Powiatowo-Gminny Powiatu Żagańskiego, w skład którego wchodzi gminy powiatu, z wyjątkiem gminy Niegosławice. Podmiot ten powstał w celu usprawnienia i zwiększenia spójności komunikacji publicznej

gmin. Według szacunków MZK w Żaganiu, który obsługuje połączenia na terenie powiatu, w 2022 r. przewieziono około 1 066 748 pasażerów. W latach 2017-2021 zmniejszyła się liczba obsługiwanych linii komunikacyjnych – z 46 do 34. Wskazuje to na postępujące wykluczenie komunikacyjne wskutek likwidowania połączeń. Warto zaznaczyć, że część połączeń komercyjnych została zawieszona w okresie pandemii, co wpłynęło na pogorszenie się dostępności transportu publicznego.

	Mieszkalnictwo i infrastruktura sieciowa - kluczowe wskaźniki
30 035	Liczba mieszkań ogółem w 2021 r.
399	Mieszkania na 1 000 mieszkańców w 2021 r.
184	Liczba mieszkań oddanych do użytku w 2021 r.
163	Pozwolenia na budowę domów jednorodzinnych w 2021 r.
96,3%	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2021 r.
69,9%	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2021 r.
64,6%	Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej w 2021 r.

W latach 2012-2021 zasób mieszkaniowy powiatu uległ zwiększeniu o zaledwie 3,2%. W 2021 r. zasób ten wyniósł nieco ponad 30 tys. mieszkań. Warto wspomnieć, że w tym samym okresie zasób mieszkaniowy w całym województwie lubuskim i kraju wzrósł o ponad 10%, co wskazuje na stosunkowo niską dynamikę zmian w powiecie żagańskim.

W 2021 r. w powiecie żagańskim, w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców przypadało 399 mieszkań. To nieco mniej niż w województwie (401) i kraju (405). W analizowanym okresie wskaźnik dla powiatu wzrósł o 12,8%, jednakże jest to spowodowane przede wszystkim spadkiem liczby mieszkańców a nie wzrostem liczby mieszkań.

Powiat żagański charakteryzuje się stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturą sieciową. W 2021 r. 96,3% ludności korzystało z sieci wodociągowej, a 69,9% mieszkańców miało dostęp do sieci kanalizacyjnej. W przypadku sieci gazowej, udział ludności korzystającej z infrastruktury w 2021 r. wyniósł 64,6% - odsetek ten jest znacznie wyższy na tle województwa (56,7%) i kraju (54,8%). Widoczne jest jednak znaczące zróżnicowanie pod względem poziomu rozwoju infrastruktury sieciowej w przypadku terenów miejskich i wiejskich.

	Środowisko i gospodarka komunalna - kluczowe wskaźniki
46,6%	Lesistość w 2021 r.
25,0%	Odsetek terenu objętego formami ochrony przyrody w 2021 r.
36,0%	Udział gruntów rolnych w ogólnej powierzchni powiatu w 2020 r.
35	Instalacje OZE w powiecie żagańskim według stanu na 31.12.2021 r.
1 859 000 m ³	Ilość ścieków oczyszczonych w 2021 r.
71,1%	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2021 r.
29,4 m ³	Zużycie wody na 1 korzystającego z wodociągów w 2021 r.
23 689	Odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych w 2021 r.
34,6%	Odsetek odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów z gospodarstw domowych w 2021 r.

Powiat żagański charakteryzuje się dużym zalesieniem i bogactwem środowiska naturalnego oraz różnorodnością ukształtowania terenu. Położony jest w mezoregionie Wzgórz Dalkowskich – wzniesienia przebiegają przez Gminę Brzeźnica i Gminę Niegosławice. Pozostałą część terenu zajmuje głównie tzw. Równina Szprotawska oraz Bory Dolnośląskie, będące częścią jednego z największych kompleksów leśnych w Europie Środkowej. Obszary leśne zostały mocno zmienione przez działalność człowieka. Do XIX w. wytępiono znaczną część występujących tu gatunków zwierząt oraz zmieniono strukturę zadrzewienia. Obecnie w lasach powiatu dominuje monokultura sosnowa. Zalesienie powiatu w 2021 r. wynosiło 46,6% - podobnie jak w województwie lubuskim (49,3%) i znacznie więcej niż w kraju (29,6%).

Według danych za 2021 r. 25% powierzchni powiatu żagańskiego objęte jest formami ochrony przyrody. Wśród obszarów chronionych wymienia się: Obszary Natura 2000 (m.in. Borowina, Dory Dolnośląskie, Małomickie Łęgi, Dolina Dolnego Bobru, Stawy Przemkowskie), rezerваты przyrody (Buczyna Szprotawska, Dąbrowa Brzeźnicka im. Bolesława Grochowskiego), obszary chronionego krajobrazu (Dolina Bobru, Dolina Szprotawki, Dolina Brzeźnicy, Bory Dolnośląskie) i użytki ekologiczne, a także Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Park Słowiński”. Ponadto w granicach powiatu zlokalizowanych jest około 100 pomników przyrody obejmujących twory przyrody żywej oraz nieożywionej m.in. drzewa i głazy narzutowe.

Na terenie powiatu występują głównie gleby biellicowe i pseudobiellicowe, nie mające znaczenia rolniczego, oraz gleby brunatne, będące jednymi z najlepszych gleb na terenie województwa

lubuskiego. Według danych Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r. na terenie powiatu było ponad 41 tys. ha gruntów rolnych, co stanowiło około 36% jego całkowitej powierzchni. Najwięcej zasiewów dotyczyło zbóż ogółem – ponad 20 tys. ha., a następnie roślin przemysłowych (ponad 4,5 tys. ha). Najmniej powierzchni było użytkowanej pod uprawę ziemniaków (156 ha) i warzyw gruntowych (176 ha).

W 2021 r. na terenie powiatu żagańskiego odnotowano przekroczenia dopuszczalnych poziomów benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 oraz ozonu. Warto zaznaczyć, że nie odnotowano przekroczeń stężeń pyłu PM10 i PM2,5, co wskazuje na dobrą jakość powietrza w porównaniu do innych jednostek terytorialnych na terenie kraju. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest występowanie tzw. niskiej emisji pochodzącej z indywidualnego ogrzewania domów mieszkalnych. Zanieczyszczenia pochodzą także z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie powiatu. Innymi źródłami zanieczyszczeń są główne arterie komunikacyjne, po których porusza się duża liczba samochodów.

Według danych Urzędu Regulacji i Energetyki na terenie powiatu żagańskiego w 2021 r. funkcjonowało łącznie 35 instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii. Najwięcej z nich wykorzystywało energię wodną oraz promieniowania słonecznego, lecz największą mocą wyróżniły się dwie instalacje pozyskujące energię z wiatru. W najbliższych latach planowane jest dalsze rozwijanie odnawialnych źródeł energii, co zostało zawarte w dokumentach strategicznych poszczególnych gmin powiatu. Oprócz tego dokumenty te przewidują prowadzenie działań komplementarnych takich jak np.: termomodernizacja budynków, modernizacja oświetlenia dróg, upowszechnianie elektromobilności. Dywersyfikacja źródeł energii jest istotna, zarówno biorąc pod uwagę kwestie ekologiczne, jak i bezpieczeństwo energetyczne.

Zadaniami z zakresu oczyszczania ścieków i dostarczania wody zajmuje się kilka przedsiębiorstw działających w powiecie. Do ich zadań należy m.in. zaopatrywanie mieszkańców powiatu w wodę pitną, utrzymanie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w odpowiednio dobrym stanie technicznym, odbiór, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych. W powiecie funkcjonuje 8 biologicznych oczyszczalni ścieków oraz 4 z podwyższonym usuwaniem biogenów. W 2021 r. z oczyszczalni korzystało 71,1% mieszkańców powiatu, zatem nieco mniej niż w województwie lubuskim (78,0%) i kraju (75,2%).

W 2021 r. odnotowano wzrost ilości zebranych odpadów komunalnych pochodzących z gospodarstw domowych o 26,7% względem roku 2017. W 2021 r. zebrano ponad 23 tys. ton odpadów, przy czym udział odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów zebranych z gospodarstw domowych w 2021 r. wyniósł 34,6% – mniej niż w województwie (39,3%) i kraju (42,9%).

3. Analiza SWOT

Analiza danych zastanych oraz wyniki badań jakościowych i ilościowych pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych problemów i potencjałów powiatu żagańskiego, które stanowią podstawę do określenia celów i wytyczenia kierunków działań strategicznych. W celu usystematyzowania zebranych informacji, na bazie wypracowanych wniosków z diagnozy strategicznej przeprowadzono analizę SWOT. W jej ramach wyodrębniono:

S	Strengths – mocne strony (pozytywne uwarunkowania wewnętrzne), stanowiące potencjał rozwojowy powiatu	W	Weaknesses – słabe strony (negatywne uwarunkowania wewnętrzne), ograniczające rozwój powiatu
O	Opportunities – szanse, pozytywne czynniki zewnętrzne sprzyjające dalszemu rozwojowi powiatu	T	Threats – zagrożenia (negatywne czynniki zewnętrzne) postrzegane jako bariery dla dalszego rozwoju powiatu

 Mocne strony	Słabe strony
Bogactwo przyrodnicze – powiat cechuje się wysoką lesistością oraz wieloma formami ochrony przyrody, ponadto tereny zielone są najistotniejszą zaletą powiatu żagańskiego według ankietowanych mieszkańców. Ponadto w pobliżu powiatu znajdują się duże kompleksy leśne takie jak Przemkowski Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Łuk Mużakowa	Spadek liczby mieszkańców – aż o 8,5% w latach 2012-2021, szczególnie szybko wyludniają się peryferyjne gminy powiatu
Położenie powiatu – blisko stolicy województwa oraz granicy z Niemcami, a także stosunkowo blisko granicy z Czechami, co stwarza możliwość rozwoju handlu i współpracy transgranicznej	Negatywne tendencje demograficzne – ujemny, niski przyrost naturalny oraz saldo migracji, które od lat utrzymują się na poziomie ujemnym. Saldo migracji jest szczególnie niekorzystne na miejskim obszarze powiatu
Obecność głównych szlaków komunikacyjnych – takich jak S3 (Lubawka-Świnoujście), DK 18 (Olszyna-Krzyżowa) oraz DK 12 (Łęknica-Dorohusk), o znaczeniu krajowym i międzynarodowym	Niekorzystna struktura demograficzna i starzenie się społeczności – odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym uległ zmniejszeniu o 6 pp. w okresie 2012-2022, gdy w tym czasie udział ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o 6,7 pp.
Strefy inwestycyjne – zlokalizowane w Żaganiu, Iłowej, Szprotawie, przygotowane pod inwestycje oraz system zachęt dla potencjalnych inwestorów	Migracje młodych – do większych ośrodków miejskich w celu kontynuowania nauki i znalezienia pracy

<p>Wzrost liczby podmiotów gospodarczych – w latach 2012-2021 odnotowano wzrost na poziomie 10%, ponadto w ostatnich latach liczba podmiotów nowo rejestrowanych w REGON przewyższała liczbę wyrejestrowywanych</p>	<p>Niska atrakcyjność lokalnego rynku pracy – na co zwracają uwagę zarówno ankietowani mieszkańcy, jak i uczniowie szkół ponadpodstawowych. Głównym problemem są stosunkowo niskie wynagrodzenia oferowane przez pracodawców oraz brak możliwości znalezienia tzw. „dobrej” pracy</p>
<p>Warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa – dobra jakość gleb, korzystny, łagodny klimat</p>	<p>Wykluczenie komunikacyjne – problem dotyczący szczególnie osoby starsze i młodzież mieszkające w powiecie, spowodowany niską dostępnością transportu zbiorowego oraz mało atrakcyjną ofertą przewozową</p>
<p>Spadek liczby osób bezrobotnych – aż o 77,3% w latach 2012-2021. Odsetek bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym także uległ w tym czasie zmniejszeniu o 8 pp. do poziomu 3%</p>	<p>Problemy z dostępem do usług medycznych – liczba lekarzy oraz pielęgniarek w stosunku do mieszkańców jest znacznie mniejsza niż w województwie i kraju, ponadto jest to jedna z głównych wad powiatu wskazywanych przez ankietowanych mieszkańców</p>
<p>Spadek poziomu ubóstwa wśród mieszkańców – w latach 2012-2021 liczba beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców uległa zmniejszeniu o 56%</p>	<p>Niewielki rozwój w obszarze budownictwa mieszkaniowego – w okresie 2012-2021 zasób mieszkaniowy uległ zwiększeniu zaledwie o 3,2%, gdy zasób w województwie i kraju wzrósł w tym czasie o ponad 10%</p>
<p>Dość dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna – dotyczy to zarówno sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, jak i gazowej, z której korzysta kolejno 96%, 70% i 65% mieszkańców</p>	<p>Niska liczba ścieżek rowerowych – w przeliczeniu na 100 km² długość ścieżek jest zdecydowanie mniejsza niż w województwie i kraju, ponadto jest to jeden z najgorzej ocenianych aspektów powiatu przez ankietowanych mieszkańców</p>
<p>Obecność szkół ponadpodstawowych – liceów, techników i szkół branżowych kształcących w różnych zawodach, w tym także tych poszukiwanych na lokalnym rynku pracy</p>	<p>Problem braku kadr w zakresie pomocy społecznej – co sygnalizują pracownicy ośrodków społecznych funkcjonujących w powiecie</p>
<p>Rozwój opieki żłobkowej – w latach 2012-2021 odsetek dzieci objętych opieką żłobkową wzrósł o 17,4 pp., wynosząc 19,6% w 2021 r. (więcej niż w województwie i kraju)</p>	<p>Niska liczba ścieżek rowerowych – w przeliczeniu na 100 km² długość ścieżek jest zdecydowanie mniejsza niż w województwie i kraju, ponadto jest to jeden z najgorzej ocenianych aspektów powiatu przez ankietowanych mieszkańców</p>
<p>Wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym – o 18,7 pp. w okresie 2012-2021, wynosząc 81,7% w 2021 r.</p>	<p>Znacny wzrost liczby samochodów osobowych – o około 21% w okresie 2015-2020. Większość zarejestrowanych samochodów stanowią pojazdy mające ponad 16 lat.</p>
<p>Stosunkowo dobra jakość powietrza – lepsza niż w większości miejsc w kraju (w 2021 r. odnotowano tylko przekroczenia stężeń benzo(a)pirenu)</p>	<p>Zły stan wód – zdecydowana większość jednolitych części wód powierzchniowych charakteryzuje się złym stanem ogólnym</p>
	<p>Niski udział dochodów własnych budżetu powiatu – udział ten zwiększył się o blisko 10 pp. w okresie 2012-2021, jednakże nadal pozostał na niskim poziomie sięgającym 31,5%</p>

	Szanse	Zagrożenia	
	<p>Uzyskanie dofinansowania na realizację projektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i infrastrukturalnych ze środków krajowych i programów unijnych</p>	<p>Kryzys gospodarczy związany m.in.: z konfliktem zbrojnym na Ukrainie, wzrostem kosztów energii i wysoką inflacją</p>	
	<p>Pozyskiwanie inwestorów z różnych branż w celu podniesienia atrakcyjności lokalnego rynku pracy, w tym zwiększenia liczby miejsc pracy na terenie powiatu</p>	<p>Dalsze wyludnianie się powiatu, migracje osób młodych – wysoka konkurencyjność innych obszarów, szczególnie dużych ośrodków miejskich</p>	
	<p>Inwestycje w transport zbiorowy, rozwijanie spójnego systemu komunikacyjnego</p>	<p>Trudne do przewidzenia skutki społeczne i gospodarcze pandemii COVID-19</p>	
	<p>Rewitalizacja linii kolejowych, m.in. linii nr 275 i linii nr 14, co wpłynie na zwiększenie znaczenia transportu kolejowego na terenie powiatu</p>	<p>Niekorzystne zmiany podatkowe, wzrost obciążenia finansowego samorządów</p>	
	<p>Dalsza współpraca transgraniczna z Niemcami w zakresie działań na rzecz ochrony przyrody oraz promocji obszaru</p>	<p>Zwiększenie kosztów związanych z pomocą społeczną, szczególnie tych dotyczących pomocy instytucjonalnej (starzenie się społeczności)</p>	
	<p>Rozwój mieszkalnictwa społecznego i czynszowego umożliwiającego tani wynajem na terenie powiatu, co zmniejszy odpływ liczby mieszkańców, w tym osób młodych</p>		
	<p>Zwiększenie dostępu do usług medycznych, w tym opieki specjalistycznej</p>	<p>Zagrożenia naturalne wynikające ze zmian klimatycznych – susze, powódzie, wichury</p>	
	<p>Dywersyfikacja źródeł energii poprzez rozwój instalacji OZE</p>		
	<p>Rozwój potencjału turystycznego gmin powiatu poprzez budowę ścieżek rowerowych oraz wykreowanie wspólnego produktu turystycznego</p>		

4. Założenia rozwojowe

Część strategiczna składa się z planu strategicznego, przedstawiającego cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym – oraz planu operacyjnego, na który składają się kierunki działań wraz ze skonkretyzowanymi projektami, przedsięwzięciami i zadaniami przewidzianymi do realizacji przez interesariuszy. Dla każdego z celów strategicznych wyznaczono oczekiwane rezultaty w postaci wskaźników monitoringu, dzięki którym możliwe będzie weryfikowanie i analizowanie postępów prac oraz określenie efektywności zaplanowanej interwencji.

Założenia rozwojowe zostały zdefiniowane w odniesieniu do wyzwań stojących przed powiatem żagańskim, a także jego potencjałów i zasobów, które odpowiednio wykorzystane, będą stanowiły podstawę do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej powiatu. Ponadto uwzględniono zidentyfikowane szanse i bariery rozwojowe wynikające z zewnętrznych uwarunkowań charakterystycznych dla regionu.

4.1 Misja i wizja rozwoju powiatu

Proponowana wizja kreuje wizerunek powiatu w efekcie wdrażania zapisów Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2031. Jej zapisy tworzą swoistą charakterystykę powiatu w perspektywie roku 2030 a jej treść to stan, do którego dążą interesariusze zaplanowanych w strategii działań.

WIZJA

W 2030 roku Powiat Żagański jest miejscem dobrym do życia, pracy, rozwoju i wypoczynku. Zapewnia dostęp do wysokiej jakości usług publicznych i infrastruktury technicznej, dogodne warunki na lokalnym rynku pracy oraz atrakcyjną ofertę turystyczną.

Misja natomiast stanowi główny cel rozwoju powiatu w perspektywie 2030 roku i definiuje główny kierunek, w jakim powinny zmierzać wszystkie działania podejmowane w ramach planów strategicznych. Zawarte w misji założenia stanowią odpowiedź na zidentyfikowane na drodze diagnozy deficyty i wyzwania oraz opierają się na wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowaniach sprzyjających rozwojowi.

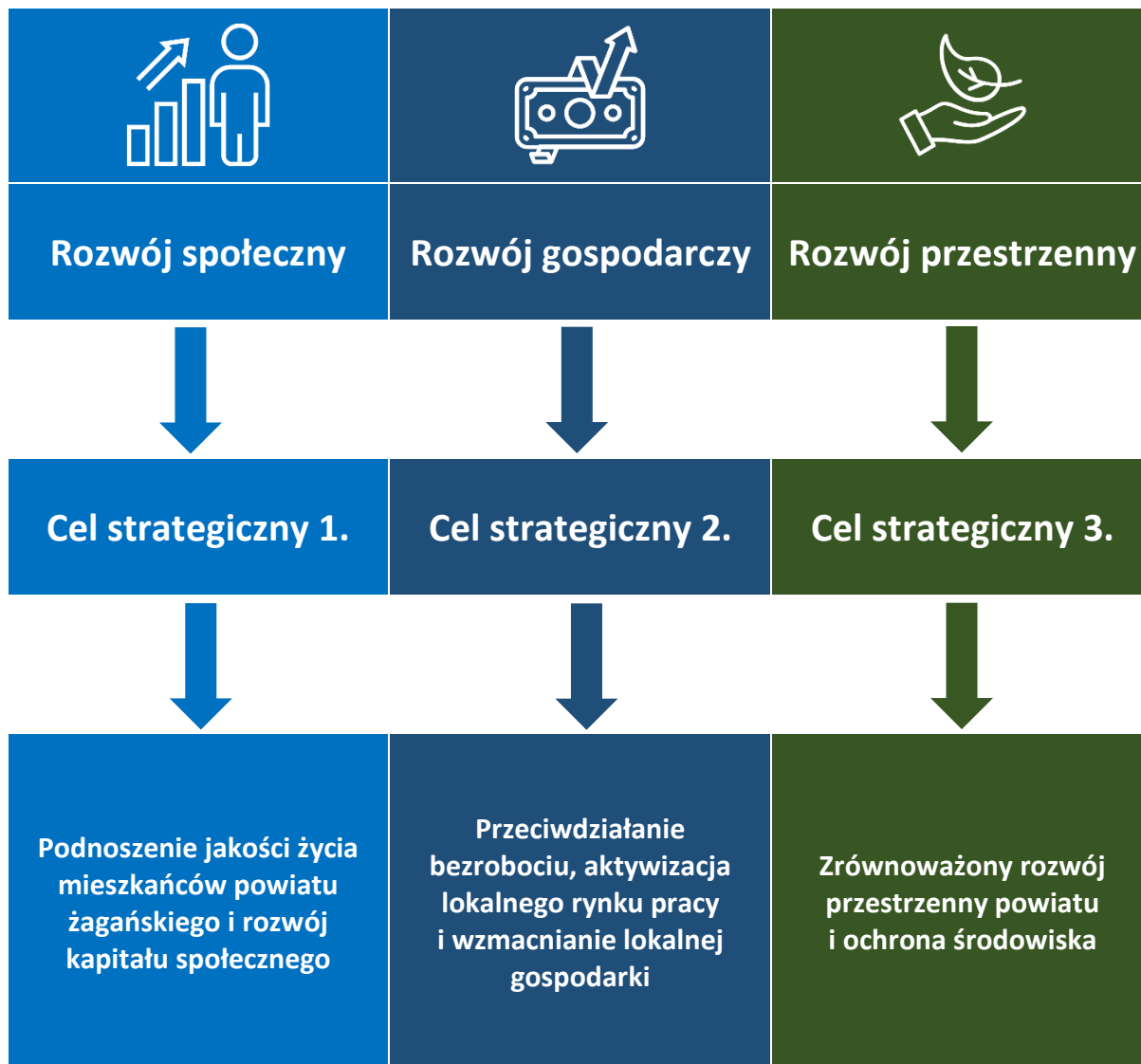
	<h2>MISJA</h2>
	<p style="text-align: center;">Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny powiatu żagańskiego ukierunkowany na zapewnienie wysokiej jakości życia jego mieszkańcom i wzmacnianie jego konkurencyjności osiedleńczej i gospodarczej.</p>

4.2 Cele strategiczne

W odniesieniu do kluczowych sfer funkcjonowania powiatu, zidentyfikowano trzy priorytety jego rozwoju w perspektywie 2030 roku.

Priorytet 1	Priorytet 2	Priorytet 3
		
Rozwój społeczny	Rozwój gospodarczy	Rozwój przestrzenny

Dla każdego z priorytetów wyznaczono cele strategiczne, których realizacja ma przyczynić się do osiągnięcia nadrzędnego celu wyrażonego w misji rozwoju powiatu żagańskiego w 2030 r.

W każdym z celów strategicznych wyznaczono kierunki działań w oparciu o zdiagnozowane potencjały i wyzwania rozwojowe powiatu.

Cel strategiczny 1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Wyzwania, priorytety rozwojowe	Kierunki działań (KD) podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych
↓	↓
Wspieranie mieszkańców w życiu codziennym oraz zapewnianie dobrych warunków do zakładania rodziny w celu zahamowania negatywnych tendencji – odpływu młodych osób z powiatu i starzenia się społeczeństwa	KD 1. Rozwój systemu pomocy społecznej
Zapobieganie wykluczeniu społecznemu i zwiększanie świadomości społecznej mieszkańców	
Dbanie o stan zdrowia mieszkańców	KD 2. Promocja i ochrona zdrowia
Podnoszenie jakości usług publicznych, w tym rozwój sektora edukacji i dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy	KD 3. Rozwój sektora edukacji
Zapewnianie równego dostępu do oferty powiatu, zapobieganie zjawisku wykluczenia komunikacyjnego	KD 4. Poprawa dostępności komunikacyjnej
Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego (kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej) zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców ze wszystkich grup wiekowych	KD 5. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego
Budowanie wspólnoty mieszkańców, aktywizacja społeczna i zwiększanie poziomu partycypacji społeczności w rozwoju powiatu	KD 6. Budowanie wspólnoty mieszkańców
Usprawnianie procesów zarządzania w powiecie i zapewnianie bezpieczeństwa mieszkańcom	KD 7. Usprawnianie procesów zarządzania

Ze względu na ogólnopolskie trendy, które w znacznej mierze dotyczą również powiatu żagańskiego, szczególną rolę w interwencji strategicznej odegrają działania ukierunkowane na wsparcie rodziny oraz gwarantowanie dobrych warunków życia, dogodnych dla rodzin wielodzietnych i wielopokoleniowych.

Odptyw mieszkańców, zwłaszcza młodych osób, w celu poszukiwania lepszych warunków zatrudnienia oraz konkurencyjnej oferty usług, wpływa bowiem na osłabienie zasobów kapitału ludzkiego, co w dużej mierze warunkuje sytuację ekonomiczną powiatu. Wśród kluczowych kierunków działań wypracowanych w odpowiedzi na zidentyfikowane bariery i potrzeby rozwojowe powiatu żagańskiego, znalazły się zatem działania związane z rozwojem oferty usług społecznych i publicznych oraz poprawą dostępności komunikacyjnej powiatu.

Jednym z priorytetów rozwojowych powiatu żagańskiego jest wspieranie mieszkańców w codziennym życiu, w tym również osób ze szczególnymi potrzebami, które często znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. W celu zapewnienia komfortu i wysokiej jakości życia wszystkim mieszkańcom powiatu oraz zapobiegania wykluczeniu społecznemu, konieczne jest gwarantowanie odpowiedniego wsparcia na poziomie instytucjonalnym oraz budowanie dogodnych warunków do rozwoju pozainstytucjonalnych form opieki. W ostatnich latach zarówno w powiecie żagańskim, jak i całym kraju widać wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, co związane jest ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. Jednocześnie nasila się problem związany z deficytem kadr w instytucjach pomocy społecznej i w zakładach opiekuńczo-leczniczych, co jest niepokojącym zjawiskiem wymagającym skutecznej interwencji w zakresie podnoszenia kwalifikacji pracowników oraz poprawy ich warunków zatrudnienia. Istotne jest również inicjowanie i wspieranie współpracy różnych instytucji, fundacji i stowarzyszeń w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie powiatu poprzez rozwijanie oferty usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

W celu zahamowania odptywu mieszkańców z powiatu, poza ich wsparciem na poziomie instytucjonalnym, szczególnie istotne jest zapewnianie dogodnego dostępu do szeroko rozumianych usług publicznych, w tym przede wszystkim do oferty oświatowej i opiekuńczo-wychowawczej, a także oferty spędzania czasu wolnego. Dostępność wysokiej jakości opieki żłobkowej czy przedszkolnej pośrednio warunkuje bowiem sytuację na lokalnym rynku pracy, poprzez umożliwianie młodym rodzicom ponownego podjęcia zatrudnienia po urlopie rodzicielskim. Ponadto atrakcyjna oferta szkół podstawowych i ponadpodstawowych stwarza dogodne warunki do edukacji i samorozwoju dzieci i młodzieży, a tym samym przyczynia się do budowania silnego kapitału społecznego od najmłodszych lat.

Powiat żagański charakteryzuje się niską dostępnością komunikacyjną. Pomimo posiadania stosunkowo dobrze rozwiniętej sieci dróg, istotnym problemem w powiecie jest wykluczenie komunikacyjne, dotyczące przede wszystkim osób nieposiadających własnego samochodu oraz mieszkańców terenów wiejskich. Oferta transportu publicznego jest stale rozwijana, a częstotliwość funkcjonujących połączeń jest dostosowywana do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, choć istniejąca oferta nie jest wystarczająca. W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy związane z systemem komunikacji, wypracowano zatem kierunek działania związany z poprawą dostępności powiatu.

Cel strategiczny 2.		Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja lokalnego rynku pracy i wzmocnienie lokalnej gospodarki	
↓		↓	
Wyzwania, priorytety rozwojowe		Kierunki działań (KD) podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	
↓		↓	
Podnoszenie konkurencyjności gospodarczej powiatu poprzez kształtowanie dogodnych warunków do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	KD 8.	Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu	
Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy - dywersyfikacja dostępnych miejsc pracy, aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, podnoszenie kwalifikacji uczestników rynku pracy	KD 9.	Aktywizacja lokalnego rynku pracy	
Rozwijanie funkcji turystycznych powiatu w oparciu o posiadane potencjały	KD 10.	Rozwój infrastruktury turystycznej i promocja powiatu	

Powiat żagański charakteryzuje się stosunkowo wysokim potencjałem do rozwoju przedsiębiorczości. Na jego terenie znajduje się szereg terenów inwestycyjnych w tym m.in. Żagańska Strefa Gospodarcza, Podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Szprotawie, Podstrefa Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Iłowej. Tereny te posiadają odpowiednio przygotowaną infrastrukturę techniczną oraz system zachęt, mających za zadanie przyciągnąć nowych inwestorów do powiatu. Wykorzystanie tego potencjału stanowi istotny kierunek działań zmierzających do podniesienia konkurencyjności gospodarki powiatu oraz dywersyfikacji lokalnego rynku pracy. Konieczne jest podejmowanie działań ukierunkowanych na budowanie korzystnych warunków do zakładania i rozwijania przedsiębiorstw z różnych branż, a także kształtowanie jego pozytywnego wizerunku i budowanie marki na bazie zidentyfikowanych potencjałów. Ponadto kluczowe jest aktywizowanie uczestników rynku pracy i stałe wspieranie podnoszenia ich kwalifikacji zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami pracodawców z różnych branż.

W celu dywersyfikacji gospodarki i rozszerzenia oferty lokalnego rynku pracy zaplanowano również działania związane z rozwijaniem potencjału turystycznego powiatu bazując na jego zasobach przyrodniczych i historyczno-kulturowych. W gminach powiatu zlokalizowanych jest wiele obiektów zabytkowych, wśród których wymienia się m.in. Zespoły pałacowo-parkowe w Żaganiu i Iłowej, Bramę Żagańską w Szprotawie, ruiny pałacu w Jeleninie Dolnym i Pałac w Chichach, a także obiekty sakralne. Ponadto na atrakcyjność turystyczną powiatu wpływa dostępność obszarów cennych przyrodniczo, w tym obszarów Natura 2000, rezerwatów przyrody i obszarów chronionego krajobrazu, a także dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Kluczowym wyzwaniem w tym zakresie jest jednak budowanie turystycznej marki powiatu i promocja jego zasobów, w tym produktów lokalnych.

Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny powiatu i ochrona środowiska	
Wyzwania, priorytety rozwojowe	Kierunki działań (KD) podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych
Poprawa standardu infrastruktury technicznej oraz jej zrównoważony rozwój na obszarach miejskich i wiejskich	KD 11. Rozwój i poprawa standardu infrastruktury drogowej
	KD 12. Poprawa standardu infrastruktury publicznej
Adaptacja do zmian klimatu i wzmocnienie odporności powiatu na ich negatywne skutki	KD 13. Adaptacja do zmian klimatu i ochrona środowiska

Sytuacja w sferze przestrzennej powiatu warunkuje przede wszystkim słabo rozwiniętą sieć transportowa oraz deficyty związane z organizacją transportu publicznego, przez co mieszkańcy niektórych miejscowości mają ograniczone możliwości korzystania z oferty i infrastruktury powiatu.

W ostatnich latach zarówno w powiecie żagańskim, jak i w całym kraju odnotowuje się wzrost liczby samochodów osobowych, co związane może być z nieatrakcyjną ofertą transportu zbiorowego. Ze względu na ograniczone możliwości przemieszczania się np. autobusami czy pociągami w regionie, mieszkańcy zmuszeni są do wykorzystywania indywidualnych środków transportu, co przekłada się na utrudnienia w ruchu drogowym oraz pogorszenie jakości środowiska. Duże natężenie w ruchu drogowym generuje nie tylko zatory drogowe, ale również związane jest ze zwiększoną emisją spalin i innych zanieczyszczeń oraz szkodliwych substancji do powietrza atmosferycznego, a także hałasu, co przyczynia się również do obniżenia komfortu życia mieszkańców powiatu. Kluczowym wyzwaniem w tej sferze jest zatem podejmowanie inwestycji w zakresie rozwijania infrastruktury drogowej i około drogowej spójnych z rozwojem usług transportowych.

W celu zapobiegania zjawisku wykluczenia komunikacyjnego, a także utrzymania wysokiej jakości komponentów środowiska, istotne jest również rozwijanie sieci dróg i ścieżek pieszo-rowerowych. Pełnią one bowiem nie tylko funkcje rekreacyjne, ale również komunikacyjne. Trasy rowerowe często kolidują jednak z ruchem pieszym i samochodowym, dlatego istotne jest odpowiednie

dostosowywanie istniejącej sieci, aby zwiększyć bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu oraz podnieść jakość infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, jaką są szlaki rowerowe.

W dobie postępującego kryzysu klimatycznego niezwykle ważne są również działania ukierunkowane na adaptacji powiatu do zmian klimatu oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom. Kluczowym elementem działań w tym zakresie będzie aktywna ochrona komponentów środowiska przyrodniczego przed nadmiernym zanieczyszczeniem, a także realizacja przedsięwzięć o charakterze informacyjno-edukacyjnym, promujących postawy proekologiczne wśród mieszkańców i przedsiębiorców oraz zwiększających świadomość społeczną m.in. na temat alternatywnych źródeł energii (w tym: elektrowni wiatrowych, farm fotowoltaicznych, czy biogazowni). W odniesieniu do zmian klimatu ważne jest prowadzenie polityki rozwoju spójnej z polityką wojewódzką, np. w zakresie rozwoju zielonej gospodarki przyjaznej środowisku, w tym m.in. promowanie inwestycji na rzecz rozwoju innowacyjnych rozwiązań energetycznych.

W celu zapewnienia wielokierunkowego rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzenno-środowiskowego powiatu żagańskiego niezwykle ważne jest podejmowanie wszelkich działań zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Rozbudowa wydanej i sprawnej infrastruktury technicznej powinna iść w parze z rozszerzaniem oferty usług publicznych i dostosowywaniem jej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców z różnych grup społecznych i wiekowych.

4.3 Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Priorytet	Rozwój społeczny	
Cel strategiczny 1.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Kierunek działania 1.	Rozwój systemu pomocy społecznej	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Rozwój oferty usług placówek/podmiotów opieki i edukacji, m.in. poprzez zwiększanie dostępności żłobków i przedszkoli oraz podnoszenie jakości świadczonych usług
- Rozbudowa infrastruktury placówek świadczących usługi społeczne i ich dostosowywanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym budowa przedszkola dla dzieci z niepełnosprawnościami
- Rozbudowa infrastruktury przeznaczonej do świadczenia usług społecznych, w tym m.in. budowa domów pomocy społecznej, mieszkań wspomaganych
- Rozwój systemu pieczy zastępczej, w tym m.in. budowa wielospecjalistycznego domu wsparcia dla rodzin zastępczych
- Inicjowanie i wspieranie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie zlecania zadań związanych z rozwojem usług społecznych
- Zapewnienie wsparcia osobom w trudnej sytuacji życiowej, w tym rodzinom wielodzietnym i osobom samotnym
- Promowanie i wspieranie modelu rodziny wielodzietnej i wielopokoleniowej
- Rozwijanie pozainstytucjonalnych form wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów i osób w trudnej sytuacji życiowej
- Rozwój oferty skierowanej do osób z niepełnosprawnościami, w tym upowszechnianie usług asystenckich i opiekuńczych, budowa i udostępnianie mieszkań wspomaganych
- Aktywizacja społeczno-zawodowa osób z niepełnosprawnościami
- Zwiększanie świadomości społecznej na temat potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Priorytet	Rozwój społeczny	
Cel strategiczny 1.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Kierunek działania 2.	Promocja i ochrona zdrowia	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Poprawa dostępności usług medycznych i rozwój oferty specjalistycznych usług medycznych, w tym oferty rehabilitacyjnej
- Wspieranie działań na rzecz poprawy efektywności funkcjonowania systemu ochrony zdrowia na terenie powiatu żagańskiego
- Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z placówkami szpitalnymi w Bolesławcu i Żarach w celu budowania komplementarnej oferty usług medycznych
- Profilaktyka i zwiększanie świadomości mieszkańców powiatu w zakresie zdrowego stylu życia i ochrony zdrowia
- Zapewnianie specjalistycznego wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego dzieciom i młodzieży, osobom dorosłym i seniorom
- Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej w powiecie do aktualnych trendów demograficznych

Priorytet	Rozwój społeczny	
Cel strategiczny 1.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Kierunek działania 3.	Rozwój sektora edukacji	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Modernizacja budynków szkół ponadpodstawowych oraz dostosowanie obiektów do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
- Podnoszenie jakości i atrakcyjności oferty nauczania w szkołach ponadpodstawowych, m.in. poprzez doposażanie w nowoczesne pomoce dydaktyczne, podnoszenie kompetencji kadry nauczycielskiej
- Rozwijanie infrastruktury i oferty internatów dla młodzieży uczącej się poza miejscem zamieszkania
- Zwiększanie atrakcyjności kształcenia zawodowego i technicznego oraz dostosowywanie oferty do potrzeb rynku pracy i realizacja programu praktyk zawodowych

- Rozwijanie kompetencji i umiejętności oraz talentów uczniów uzdolnionych, m.in. poprzez wdrażanie bonów edukacyjnych
- Wspieranie uczniów ze szczególnymi potrzebami i rozwijanie edukacji włączającej
- Tworzenie klas patronackich i specjalistycznych z uwzględnieniem aktualnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz w odpowiedzi na obecne potrzeby lokalnego rynku pracy
- Rozszerzanie oferty szkół ponadpodstawowych i placówek oświatowych poprzez realizację wspólnych projektów z partnerami społeczno-gospodarczymi
- Rozwijanie systemu staży i praktyk zawodowych poprzez inicjowanie i wspieranie podejmowania współpracy placówek oświatowych z lokalnymi przedsiębiorcami w celu stopniowego wprowadzania młodzieży na rynek pracy
- Wdrażanie nowoczesnych narzędzi i form pomocy psychologiczno-terapeutycznej w placówkach oświatowych
- Wspieranie rozwoju kluczowych kompetencji dzieci i młodzieży oraz nauczycieli i wychowawców

Priorytet	Rozwój społeczny	
Cel strategiczny 1.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Kierunek działania 4.	Poprawa dostępności komunikacyjnej	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Ograniczenie zjawiska wykluczenia komunikacyjnego, w szczególności zwiększania dostępności komunikacyjnej na terenach wiejskich
- Wspieranie działalności Związku Powiatowo-Gminnego Powiatu Żagańskiego w celu rozwoju systemu komunikacji zbiorowej
- Wspieranie rozwoju mobilności miejskiej, w tym integracja różnych systemów komunikacji i transportu zbiorowego
- Współpraca z prywatnymi przewoźnikami w celu dostosowywania częstotliwości kursów i przebiegów tras do potrzeb mieszkańców
- Zwiększanie dostępności kolejowego transportu pasażerskiego
- Zapewnienie oferty transportu publicznego pomiędzy miejscowościami powiatu a innymi ośrodkami województwa

Priorytet	Rozwój społeczny	
Cel strategiczny 1.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Kierunek działania 5.	Rozwój oferty spędzania czasu wolnego	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Promocja i wspieranie działalności ośrodków kultury w zakresie organizacji wydarzeń kulturalnych, warsztatów edukacyjnych i imprez integracyjnych
- Wykorzystywanie bazy lokalowej powiatu do prowadzenia działań kulturalnych, edukacyjnych i integracyjnych
- Organizowanie imprez, wydarzeń kulturalnych i sportowych skierowanych do mieszkańców wszystkich grup wiekowych
- Zwiększanie dostępności bazy sportowej przy szkołach powiatowych dla społeczności lokalnej
- Rozwijanie oferty skierowanej dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza ukierunkowanej na animowanie czasu wolnego w okresie wakacyjnym

Priorytet	Rozwój społeczny	
Cel strategiczny 1.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Kierunek działania 6.	Budowanie wspólnoty mieszkańców	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Rozwój polityki senioralnej, w tym aktywizacja środowiska seniorów i wspieranie ich integracji w celu ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego
- Realizacja programów aktywizujących i integrujących imigrantów
- Wspieranie poczucia tożsamości lokalnej wśród mieszkańców, m.in. poprzez budowanie przywiązania mieszkańców do wartości historyczno-kulturowych powiatu
- Wsparcie funkcjonowania organizacji zrzeszających seniorów (UTW, Kluby Seniora) wraz z ich promocją
- Rozwijanie kapitału społecznego poprzez realizację wspólnych przedsięwzięć z organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym w formule Partnerstwa Publiczno-Prywatnego

Priorytet	Rozwój społeczny	
Cel strategiczny 1.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Kierunek działania 7.	Usprawnianie procesów zarządzania	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Rozwój i kształcenie kadr urzędu starostwa i jednostek podległych
- Poprawa jakości i sprawności obsługi klientów w urzędzie, m.in. poprzez wdrażanie e-usług
- Podnoszenie jakości i dostępności urzędu starostwa dla mieszkańców oraz partnerów społeczno-gospodarczych i instytucjonalnych powiatu
- Modernizacja i dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie likwidacji barier architektonicznych i zwiększania dostępności świadczonych usług
- Stała współpraca z lokalnymi i regionalnymi mediami w zakresie upowszechniania informacji na temat realizowanych w powiecie przedsięwzięć oraz promocji turystycznej i gospodarczej powiatu
- Wzmacnianie współpracy z gminami powiatu, udzielanie wsparcia finansowego i instytucjonalnego w zakresie realizacji zadań publicznych
- Inicjowanie i wspieranie nawiązywania partnerstw międzygminnych w obrębie powiatu oraz o zasięgu ponadlokalnym
- Podejmowanie i wzmacnianie współpracy ze Służbami Mundurowymi w zakresie realizacji wspólnych inicjatyw infrastrukturalnych i gospodarczych oraz organizacji wydarzeń i uroczystości
- Inicjowanie i wspieranie realizacji działań służących poprawie bezpieczeństwa publicznego i cyberbezpieczeństwa
- Inicjowanie współpracy między różnymi podmiotami w zakresie działań prewencyjnych oraz działań interwencyjnych w przypadku występowania zagrożeń miejscowych i ponadlokalnych

Priorytet	Rozwój gospodarczy	
Cel strategiczny 2.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Kierunek działania 8.	Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Pozyskiwanie i wyznaczenie terenów inwestycyjnych i uzbrajanie ich w podstawową infrastrukturę techniczną
- Promocja gospodarcza powiatu w kraju i za granicą
- Wspieranie gmin powiatu żagańskiego w zakresie pozyskiwania inwestorów
- Koordynacja działań gmin ukierunkowanych na tworzenie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej i rozwijanie sprawnego systemu obsługi inwestora
- Rozbudowywanie i modernizowanie powiatowej infrastruktury technicznej niezbędnej do rozwoju terenów przeznaczonych na cele inwestycyjne
- Wspieranie inicjatyw klastrowych

Priorytet	Rozwój gospodarczy	
Cel strategiczny 2.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Kierunek działania 9.	Aktywizacja lokalnego rynku pracy	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Aktywizacja osób bezrobotnych poprzez organizację staży zawodowych i innych form umożliwiających powrót lub wejście na rynek pracy
- Podnoszenie kompetencji uczestników rynku pracy, w tym m.in. organizacja szkoleń i kursów oraz promocja samozatrudnienia
- Udzielanie wsparcia imigrantom w zakresie podejmowania zatrudnienia na terenie powiatu – doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy
- Wspieranie kształcenia ustawicznego mieszkańców powiatu

Priorytet	Rozwój gospodarczy	
Cel strategiczny 2.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	
Kierunek działania 10.	Rozwój infrastruktury turystycznej i promocja powiatu	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Tworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej powiatu w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowo-historyczne
- Opracowanie i realizacja spójnej strategii promocji powiatu, uwzględniającej zasoby i walory turystyczne wszystkich gmin
- Rozwijanie internetowych kanałów komunikacji i promocji, m.in. profili w mediach społecznościowych
- Organizowanie wydarzeń i imprez o zasięgu ponadlokalnym
- Wspieranie działalności podmiotów z branży turystycznej i okołoturystycznej (m.in. obiekty noclegowe, gastronomiczne) w celu budowania atrakcyjnej oferty odpowiadającej na potrzeby turystów
- Współpraca z Lubuską Regionalną Organizacją Turystyczną oraz innymi organizacjami wojewódzkimi, krajowymi i zagranicznymi w zakresie rozwoju turystyki w powiecie
- Promocja i wspieranie działalności lokalnych producentów i rękodzielników w celu budowania katalogu produktów lokalnych
- Wspieranie lokalnych stowarzyszeń i organizacji pozarządowych promujących powiat żagański w województwie, kraju i za granicą

Priorytet	Rozwój przestrzenny	
Cel strategiczny 3.	Zrównoważony rozwój przestrzenny powiatu i ochrona środowiska	
Kierunek działania 11.	Rozwój i poprawa standardu infrastruktury drogowej	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Rozwój infrastruktury drogowej – budowa, rozbudowa i modernizacja dróg powiatowych, mostów, chodników i infrastruktury towarzyszącej w celu poprawy ich standardu oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego
- Rozwój sieci ścieżek i dróg pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz współpraca z gminami w zakresie rozwijania spójnej sieci ścieżek pieszo-rowerowych

- Zapewnianie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego poprzez odpowiednie znakowanie i oświetlenie dróg
- Współpraca z gminami powiatu w zakresie realizacji inwestycji drogowych niezbędnych dla zapewnienia dostępności komunikacyjnej wszystkich miejscowości

Priorytet	Rozwój przestrzenny	
Cel strategiczny 3.	Zrównoważony rozwój przestrzenny powiatu i ochrona środowiska	
Kierunek działania 12.	Poprawa standardu infrastruktury publicznej	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Poprawa standardu i dostępności powiatowych obiektów użyteczności publicznej, w tym m.in. termomodernizacja obiektów i dostosowywanie ich do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
- Udzielanie dotacji na prace konserwatorskie i restauratorskie obiektów zabytkowych
- Wspieranie działań mających na celu zachowanie i poprawę stanu kulturowego dziedzictwa materialnego i niematerialnego powiatu
- Prowadzenie działań edukacyjnych i upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego powiatu

Priorytet	Rozwój przestrzenny	
Cel strategiczny 3.	Zrównoważony rozwój przestrzenny powiatu i ochrona środowiska	
Kierunek działania 13.	Adaptacja do zmian klimatu i ochrona środowiska	

Kluczowe działania podejmowane dla osiągnięcia celu strategicznego:

- Wzmacnianie poziomu adaptacji powiatu do zmian klimatu, m.in. poprzez rozwijanie systemu retencji i efektywne gospodarowanie wodami
- Likwidacja istniejących i zapobieganie powstawaniu nowych nielegalnych składowisk odpadów
- Realizowanie i wspieranie realizacji przedsięwzięć w zakresie edukacji ekologicznej oraz promocja postaw proekologicznych
- Wspieranie i realizowanie przedsięwzięć na rzecz poprawy jakości powietrza, wód i gleb
- Wspieranie i realizacja działań na rzecz ochrony zasobów krajobrazowych i przyrodniczych

5. System wdrażania

5.1 Podmioty odpowiedzialne za realizację strategii

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030 wskazuje cele strategiczne, działania mające służyć ich osiągnięciu oraz ogólne kierunki rozwoju powiatu w perspektywie długookresowej. Do prawidłowej realizacji zapisów strategii niezbędne jest wprowadzenie odpowiednich narzędzi, warunków organizacyjnych oraz instytucjonalnych, które posłużą do implementacji postanowień niniejszego dokumentu.

Nadrzędnym organem nadzorującym realizację założeń strategicznych jest Rada Powiatu Żagańskiego. Za proces wdrażania Strategii odpowiedzialny będzie Zarząd Powiatu Żagańskiego wraz ze Starostą Żagańskim na czele. Realizacja poszczególnych działań strategicznych, w tym pozyskanie środków na ich dofinansowanie, spoczywać będzie na wyznaczonych komórkach organizacyjnych Starostwa Powiatowego w Żaganiu oraz na innych powiatowych jednostkach organizacyjnych.

5.2 Potencjalne źródła finansowania

W niniejszej strategii uwzględniono przedsięwzięcia, których skuteczna realizacja zależy będzie przede wszystkim od możliwości finansowych samorządu terytorialnego. Z tego względu konieczne jest efektywne pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację poszczególnych projektów strategicznych, ponieważ środki budżetu powiatu żagańskiego mogą nie być wystarczające.

Kluczowe znaczenie w realizacji strategii będą miały środki przekazywane w ramach polityki spójności Unii Europejskiej w okresie programowania 2021 – 2027, zarówno w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, Programów Współpracy Transgranicznej Interreg oraz Krajowych Programów Operacyjnych.

Wśród potencjalnych źródeł finansowania działań strategii należy wymienić:

- środki Unii Europejskiej: środki funduszy strukturalnych, środki przeznaczone na realizację wspólnych polityk oraz programów wspólnotowych,
- publiczne środki krajowe: środki budżetu państwa oraz państwowych funduszy celowych, środki budżetów jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład powiatu żagańskiego, inne środki jednostek oraz form organizacyjno-prawnych sektora finansów publicznych,
- inną publiczną pomoc zagraniczną, w szczególności w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego czy też Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
- wkład własny powiatu obejmujący również kredyty i pożyczki.

5.3 Monitoring i ewaluacja

Istotną częścią realizacji strategii jest jej bieżący monitoring, który ma na celu analizę stanu zaawansowania wdrażania zapisów dokumentu. Monitoring umożliwia zebranie informacji na temat uzyskiwanych efektów, co pozwala na wykrycie zagrożeń i wprowadzenie korekt oraz modyfikacji w dokumencie. Proces monitorowania zapewni lepsze ukierunkowanie na osiągnięcie założonych celów rozwojowych oraz zapewni ciągłość, prawidłowość i efektywność realizacji zapisów strategicznych. Jest podstawą do opracowania ewaluacji dokumentu i z tego względu monitoring powinien być przeprowadzany corocznie. Poniższa tabela przedstawia wskaźniki wybrane do oceny stopnia realizacji strategii. Wskaźniki zostały wybrane przede wszystkim przez pryzmat mierzalności i łatwości w pozyskaniu, a źródłem danych jest BDL GUS oraz Starostwo Powiatowe w Żaganiu.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika (2021 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców	3,2	wzrost	BDL GUS
	Liczba publicznych domów pomocy społecznej funkcjonujących w powiecie	0	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żaganiu
	Lekarze pracujący na terenie powiatu na 10 tys. ludności	11,3	wzrost	GUS BDL
	Pielęgniarki i położne pracujące na terenie powiatu na 10 tys. ludności	20,1	wzrost	GUS BDL
	Liczba rodzin zastępczych działających w powiecie	123	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żaganiu
	Udział osób w wieku 60 lat i więcej, uczestniczących w zajęciach UTW lub klubach seniora	1,7%	wzrost	GUS BDL

2. Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja lokalnego rynku pracy i wzmocnienie lokalnej gospodarki	Stopa bezrobocia rejestrowanego	7,1%	spadek	GUS BDL
	Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców	107	wzrost	GUS BDL
	Liczba szkoleń i kursów zorganizowanych w celu podnoszenia kompetencji zawodowych mieszkańców	0 ²	wzrost	GUS BDL
	Liczba nowych inwestorów w powiecie	0 ³	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żaganiu

3. Zrównoważony rozwój przestrzenny powiatu i ochrona środowiska	Długość ścieżek rowerowych na terenie powiatu	20,3 km	wzrost	GUS BDL
	Liczba odrestaurowanych zabytków	0 ⁴	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żaganiu
	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	0 ⁵	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żaganiu
	Moc instalacji OZE na terenie powiatu	73,47 MW	wzrost	Urząd Regulacji Energetyki

² W tym przypadku jako rok bazowy przyjęto 2023 r. i od tego momentu monitorujemy zmienność wskaźnika w związku z tym jego wartość określono jako 0.

³ Jw.

⁴ Jw.

⁵ Jw.

Wskazane wyżej wskaźniki posłużą do oceny stopnia realizacji celów strategii. Ewaluacja strategii przeprowadzona będzie na podstawie kryteriów takich jak:

- Trafność - pozwala ocenić w jakim stopniu przyjęte cele odpowiadają zidentyfikowanym (i pojawiającym się) problemom oraz realnym potrzebom, odwołać się do zadań powiatu, ustawy, przepisów, określić czy działanie odpowiada potrzebom, uzasadnić merytorycznie działania,
- Efektywność – pozwala ocenić poziom „ekonomiczności”, a zatem zestawiać nakłady np. ilość środków i wysiłków do efektów, określić czy działania realizowano możliwie racjonalnymi kosztami i nakładami, czy może inne metody byłyby skuteczniejsze,
- Skuteczność – określa na ile osiągnięto zamierzone cele, stopień realizacji (częściowo/w pełni),
- Użyteczność – wskazuje dla jakich konkretnie grup dane działanie jest użyteczne,
- Trwałość – określa czy dane działanie przyniesie długotrwałe skutki.

Przeprowadzenie ewaluacji pozwoli nie tylko na ocenę działań w określonym czasie, lecz także na wprowadzenie ewentualnych zmian w strategii oraz dostosowanie jej do zmieniających się warunków i potrzeb. W 2027 r. rekomenduje się przeprowadzenie ewaluacji międzyokresowej, sprawdzającej stopień realizacji założeń strategicznych, która jej celem będzie ewentualne wskazanie konieczności wprowadzenia aktualizacji strategii. W 2030 r. przewiduje się przeprowadzenie ewaluacji końcowej, której celem będzie ostateczna ocena działań zrealizowanych w ramach niniejszej strategii i sprawdzenie ich wpływu na jakość życia w powiecie żagańskim.

Ewaluacja powinna być związana z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej (2021-2027). Zmiany w zapisach Strategii Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030 mogą zostać wprowadzone również w wyniku powstania nowych dokumentów strategicznych na poziomie kraju i Unii Europejskiej lub pojawienia się nowych, znaczących dla rozwoju powiatu instrumentów prawnych i finansowych.